

Verduurzamen is verslavend

In het Hilversumse raadhuis, een hoogtepunt in het werk van de architect Willem Marinus Dudok, troffen gemeente en ondernemers elkaar om over duurzaamheid te praten. De lijntjes tussen de gespreksdeelnemers bleken korter dan bij vele andere ronde tafels, omdat in Hilversum de gemeente, bedrijven en bewoners een brede duurzaamheidscoalitie vormen. Alle pijlen zijn gericht op het hoofddoel: Hilversum in 2050 geheel energieneutraal maken. Dat en andere thema's stonden centraal tijdens een enthousiast groepsgesprek.

Duurzaamheid kun je dichterbij brengen door vergroening te faciliteren, bijvoorbeeld middels beleid en subsidies. Maar hoezeer dat de zaak ook vergemakkelijkt voor burgers en bedrijfsleven, dé succesfactor blijft toch gewoon intrinsieke motivatie. Die motivatie brengen alle deelnemers naar de tafel in de werkkamer van wethouder Nicolien van Vroonhoven. Zij heeft duurzaamheid, wonen, natuur en monumentenzorg in haar portefeuille en is onder andere zeer betrokken bij het reduceren van de CO₂-uitstoot in haar gemeente. Uiteindelijk moet die uiterlijk halverwege deze eeuw op nul staan. Daarvoor sloot de gemeente onder meer een Green Deal met de ruim een jaar geleden door burgers opgerichte Hilversumse energiecoöperatie

Nicolien van Vroonhoven-Kok – wethouder
Gemeente Hilversum
www.hilversum.nl

HilverZon. Ook werd een Energieplatform opgericht, waarbij verschillende ondernemers rond de tafel betrokken zijn en dat bedrijven en maatschappelijke actoren aan elkaar verbindt om zo effectiever te verduurzamen. Wat de vraag doet rijzen of we een beetje op schema liggen. “Uit onze eigen metingen blijkt dat we inmiddels 30 kiloton CO₂ hebben bespaard. Om ons einddoel om als gemeente geheel energieneutraal te zijn in 2050 te bereiken, moeten we uiteindelijk naar 500 kiloton. Wat we met zijn allen hebben gerealiseerd is dus een prestatie, maar toch zullen we een tandje bij moeten zetten om uiteindelijk dat doel te halen”, zegt Van Vroonhoven. Waaraan ze ter relativering toevoegt dat de grote energietransitie, net als alle projecten, even wat aanlooptijd nodig heeft.

DE QUICK WIN BEVINDT ZICH BOVEN UW HOOFD

Erik van de Beld is Hoofd Bedrijfsbureau IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) bij Tomingroep. Duurzaamheid vindt hij niet alleen in zijn zakelijke omgeving belangrijk, het thema heeft ook zijn persoonlijke voorliefde. Hij koppelt zijn intrinsieke motivatie aan een optimistische kijk op verduurzaming. “Binnen Tomingroep kijk ik of we onze divisie helemaal duurzaam kunnen maken. Ook in onze zakelijke omgeving speelt dat, we werken al met partijen die honderd procent duurzaamheid vragen. Het kan ook makkelijker en sneller dan we denken. Het probleem is nu vooral dat de elektrische auto's die we bestellen niet of

onvoldoende beschikbaar zijn.” En dat zijn niet de enige obstakels, vervolgt hij. “We verwarmen ons bedrijfspand in Kerkelanden met groene energie, namelijk Hilversumse houtsnippers. De gaskraan kon bij ons dus dicht. De gemeente juicht dat toe en zegt het belangrijk te vinden, maar we krijgen geen subsidie. Het belang van duurzaamheid wordt dus wel met de mond maar in dit geval niet met de beurs beleeden. Als ik niet intrinsiek gemotiveerd was om te verduurzamen, dan had ik het bijtje er allang bij neergegoooid.” Jim Teunizen, oprichter en partner bij Alba Concepts, reageert direct als hij het woord ‘subsidie’ hoort. Vergroeningsmaatregelen die gesubsidieerd moeten worden om een business case rond te krijgen, zijn natuurlijk kansloos.”

Daarmee is Van de Beld het eens, maar zijn punt is dat hij betreurt dat bijvoorbeeld ook het versoepelen van vergunningen vooralsnog uitblijft en hij zich zo niet geholpen voelt in zijn poging te verduurzamen. Terwijl hij volgens eigen zeggen genoeg houtsnippers heeft liggen om heel Kerkelanden warm te houden. “Voor de kachelpijp die wij op ons pand moesten neerzetten, moesten wij gewoon leges betalen. Mijn wens is daarom dat de gemeente ook op een praktische manier meer gaat bijdragen om vergroening

“Vergroeningsmaatregelen die gesubsidieerd moeten worden om een business case rond te krijgen, zijn natuurlijk kansloos”

van energie vooruit te helpen.” Teunizen begrijpt dat wel, maar geeft ook aan dat hij in zijn eigen voorcalculaties altijd leges en andere bijkomende kosten meeneemt. Pas als je dan nog uitkomt is een business case solide, vindt hij.

Wat in Hilversum overigens een relatieve quick win is, zijn de vele huizendaken in de stad. Van Vroonhoven zegt dat als je huizen niet alleen goed isoleert maar ook zoveel mogelijk van zonnepanelen voorziet, je een flinke stap voorwaarts zet. Het zou een mooie aanvulling zijn op de wijze waarop de energiecoöperatie HilverZon nu vergroent. “Dat stimuleert particulieren,

waaronder huurders, om te investeren in zonnepanelen op gemeenschappelijke daken, zogenaamde HilverZonnedaken. Maar je kunt natuurlijk ook huiseigenaren stimuleren om zonnepanelen op hun eigen dak te leggen.”

Er wordt nu dan ook gedacht over een financieringsconstructie voor huiseigenaren die die stap willen zetten. Niet alleen voor zonnepanelen maar ook voor ander gebruik of slim hergebruik van materialen. “Het idee is om niet hypotheek te verhogen, want dan komt de financiering op de persoon van de bewoner neer, maar om extra financiering op het huis te doen. Zo verlagen we de drempel voor een zinvolle verduurzamingsstap”, zegt

Monique Morée - MVO consultant
Good2Connect
www.good2connect.nl

Van Vroonhoven. Duurzaamheid is naast het benutten van dergelijke quick wins, óók het anders kijken naar je omgeving waardoor je kansen herkent die er zijn. Van de Beld geeft als voorbeeld een project in Amstelveen. Daar kookt Tomingroep met een biomassaketel onkruid dood en werkt

“De gemeente Hilversum is door haar duurzame initiatieven een rolmodel geworden voor andere gemeenten in de Gooi- en Vechtstreek”

daarvoor samen met een zwembad midden in Amstelveen. “Dat zwembad bleek om twee uur ’s nachts warm water te lozen, omdat het voor iedere betalende bezoeker elf liter water moet verversen. Dat oude water gaat gewoon het riool op met veertig graden. Wij hebben afgesproken dat wij dat warme afvoerwater krijgen, zodat wij het in onze heetwatermachine niet meer hoeven op te warmen. Dat kost dus niets. Het begon in Hilversum met warm water uit onze biomassa-centrale en we passen het nu op iets andere wijze ook in Amstelveen toe.”

NIEUWE KANSEN DOOR EEN NIEUWE BRIL

Die slimme manier van naar je omgeving kijken en allianties sluiten wekt het enthousiasme aan tafel. Paul Basset, die als coördinator van het Energieplatform Hilversum de dialoog stimuleert en begeleidt tussen gemeente, ondernemers en andere partijen, denkt dat het zien van kansen en bedenken van slimme combinaties dé verduurzamingsversneller zijn. “Eriks verhaal toont aan dat onder andere zijn bedrijf een koploper is in verduurzaming. Het laat ook zien dat als je anders naar je omgeving kijkt, kansen herkent en de dialoog tot samenwerking met andere partijen aangaat, er prachtige oplossingen binnen handbereik liggen. Het is ook mooi om te zien hoe de knop maatschappijbreed aan het draaien is. Zou je het zwembad een dergelijke samenwerking tien jaar geleden hebben voorgesteld, dan

Paul Basset - Als coördinator Energieplatform aanjager van energietransitie in Hilversum www.hilversum100.nl (na 17 juli)

was het hoogstwaarschijnlijk niet gelukt. Zo creëert bijvoorbeeld Tomingroep kansen voor anderen om mee te doen aan de verduurzamingstransitie.” Daarmee verplaatst het gesprek zich even van concrete oplossingen en ideeën naar een algemene mentaliteitsverandering die plaatsvindt en waar nog veel in te winnen is. Van Vroonhoven geeft aan dat er naast die mentale verandering ook nog iets anders speelt. “Technologisch is er natuurlijk al van alles mogelijk, maar er valt ook heel veel te winnen qua processen en maatschappelijke innovaties. Als overheid willen wij doelen bereiken en meedenken, maar lopen we ook tegen onze eigen regels, rollen en verantwoordelijkheden aan.”

“We moeten onze rollen misschien wel herdefiniëren. Iets wat overigens ook geldt voor bedrijven. Want regelmatig willen bedrijven iets, komen dan naar ons en ineens moeten wij iets. En waarom zouden wij dan ineens iets moeten?”, vraagt Van Vroonhoven. Monique Morée, MVO Consultant bij Good2Connect en aangesloten bij het Energieplatform Hilversum, noemt dat Platform als het antwoord op die vraag. “Het Energieplatform is ervoor opgericht om als spin in het web verschillende partijen, waaronder ondernemers, te betrekken bij duurzaamheid, hen daarvoor te enthousiasmeren en aan elkaar te verbinden. Tomingroep zou bijvoorbeeld een uitstekend bedrijf zijn om uit te nodigen als inspirerende spreker die concreet laat zien welke mogelijkheden en voordelen verduurzaming geeft.” Waarop Van de Beld met een voorbeeld weer aantoont hoe belangrijk kennisdelen en inspireren juist op dit thema is. “Ik ben ook aangesloten bij een landelijke werkgroep voor CO₂-reductie. Daar liep ik tegen een aannemer aan die voor een klus in Friesland in principe zijn bouwketen, aggregaten en bouwlampen zou gaan neerzetten, maar toen ontdekte dat er vlakbij het werk een boerderij stond die gesloopt moest worden voor een treintracé. Hij heeft toen die boerderij gehuurd voor de opslag van zijn spullen. Dat scheelde hem veel gesleep en allerlei vervoersbewegingen en hielp hem bovendien zijn koolstofdioxideuitstoot te reduceren.”

Erik van de Beld - Hoofd Bedrijfsbureau Divisie IBOR Tomingroep BV www.tomingroep.nl

De uitspraak ‘adel verplicht’, ontlokt algemene instemming als het om verduurzaming gaat. Elke deelnemer heeft er niet alleen iets mee, maar doet er ook persoonlijk iets mee. Hoewel dat soms nog een flinke uitdaging blijkt, zoals Teunizen schetst. Want omdat we in een Goois gesprek zitten, vindt hij het irrelevant om over zijn bedrijf in Rosmalen te praten. “Mijn huis staat immers hier in Hilversum. Ik moet zeggen dat, al weet ik het nodige van dit thema, het nog lang niet meevalt om mijn jarendertigwoning met monumentale status écht te verduurzamen. Ik heb bijvoorbeeld al vele partijen uitgenodigd om mijn woning goed te isoleren, maar tot nu toe heeft niemand het na een bezoekje aangedurfd om mij resultaat te garanderen. Omdat je bij jaren dertigwoningen nu eenmaal nauwelijks kunt voorkomen dat warmtelekken het effect van isolatie tenietdoen, ligt verduurzaming daar moeilijk.” Maar breder kijkend vindt Teunizen tóch kansen. “Ik rijd elektrisch en er is nu een technologie waardoor ik mijn autoaccu als tijdelijke buffer kan gebruiken. Die wil ik heel graag koppelen aan mijn huis. Dat in combinatie met zonnepanelen, want die heb ik ook nog niet maar omdat het financieel zeer aantrekkelijk is geworden komen die ook op mijn dak.”

ZO VEEL AMBITIE VERDIENT EEN DUURZAAMHEIDSCOON!

Van Vroonhoven herkent die monumentale strijd die Teunizen voert. “Dit raadhuis is een Rijksmonument ontworpen door Dudok en de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed noemt het een ‘gesamt kunstwerk’. Nu zouden wij dolgraag zonnepanelen leggen op wat de Rijksdienst de vijfde gevel noemt, namelijk ons dak. Daar is namelijk veel ruimte voor panelen.” Maar de vraag of dit mag wordt met een hard ‘nee’ afgewezen vanwege de status van het monument, vervolgt ze. Het is iets wat de gemeente weliswaar moet accepteren, maar wat

uiteraard wel knaagt, aangezien het raadhuis het symbool is van een gemeente die bij uitstek ambities heeft om maximaal te verduurzamen. Van Vroonhoven hoopt dan ook dat innovaties oplossingen leveren die wel inzetbaar zijn voor een duurzamer raadhuis, zoals ramen met ingebouwde zonnepanelen. Maar ze denkt dat het daar nu nog net even te vroeg voor is. Voor het gemeentelijke stadskantoor ligt dat anders. “Daar hebben we een groen dak dat geluid isoleert, warmte en koude reguleert, zorgt voor de waterberging, fijnstof uit de lucht filtert en zorgt voor de opname van CO₂. Waarschijnlijk komen daar ook zonnepanelen op. Mogelijk gaan we ook elektrische auto’s leasen. Verder kopen we energie groen in en proberen we elektriciteits- en gasverbruik fors te verminderen. En we willen het aantal printers reduceren, want verduurzaming is ook een sociale transitie waarbij gedragsverandering essentieel is. Uiteindelijk willen we dankzij al die maatregelen en inspanningen naar energie nul.”

Morée wil nog toevoegen dat de gemeente een flinke duit in het zakje doet met haar financiële ondersteuning van bijvoorbeeld

het Koploperproject. Morée is daar met Good2Connect nauw bij betrokken en zoekt nog tien ondernemers die mee willen doen. Op de vraag waarom die ondernemers dat zouden moeten willen, is ze duidelijk. “Door mee te doen, krijg je tegen een gering bedrag inzicht in je energiesituatie en de mogelijkheden om CO₂ te reduceren. Je ontwikkelt een CO₂-reductieplan waarmee kosten gereduceerd kunnen worden. Ook leer je hoe je je milieuprestaties meet en hoe je hierover communiceert om je zo positief te onderscheiden in de markt.” Gaat het om duurzaamheid dan is haar persoonlijke ervaring dat hoe meer je in de duurzaamheidsmolen zit, hoe meer je wilt. Duurzaamheid is in die zin verslavend, zegt ze. Basset kan dat beamen. Niet alleen reist hij louter per fiets of trein, ook is hij aandeelhouder in een windmolen en laat hij zijn gasverbruik compenseren door het aanplanten van nieuw bos. En ook in huis kunnen simpele oplossingen van grote schoonheid zijn, zoals hij illustreert. “Mijn huis is een Rijksmonument en ik heb mijn muren aan de binnenkant geëmuurde en zo de isolatiewaarde vergroot.”

De gemeente Hilversum is door haar duurzame initiatieven een rolmodel geworden voor andere gemeenten in de Gooi- en Vechtstreek. Die willen bijvoorbeeld de gastransitie waarmee Hilversum begon nu navolgen. “Andere gemeenten willen duidelijk op deze wagen springen. Dat is natuurlijk prachtig”, zegt Van Vroonhoven, “want zo krijgt duurzaamheid snel meer schaal in deze regio.” Teunizen wil in dat licht nog graag iets kwijt. “De overheid timmert goed aan de weg, maar ondernemers vind ik echt te weinig ambitieus. In vele gemeenten in Nederland ziet je iconische gebouwen staan die een toonbeeld van duurzaamheid zijn. Juist Hilversum verdient het om ook zo’n landmark te hebben. Dat is er nu nog niet en de ambitie van ondernemend Hilversum moet wat dat betreft dus echt flink omhoog.” <<

“Zit je eenmaal in die duurzaamheidsmolen, dan ga je alleen maar harder lopen en wil je alleen maar meer”

Jim Teunizen
Partner Alba Concepts
www.albaconcepts.nl